

КОНФЕСИОНАЛНИ ЗАБРАНИ ВЪВ ФОЛКЛОРА

Маргарита Борисова

гр. Сливен

1. Настоящото изследване изгражда хипотезата, че конфесионалните забрани във фолклора битуват като рационален, основополагащ компонент при изграждане на морално-поведенческият модел в бита на българина.¹
2. Забраната е явление, което се отличава със своя поливалентен характер. В бита на българина то има няколко измерения – юридическо, религиозно, фолклорно.
 - 2.1 Юридическата забрана е писмена, точно формулирана, имаща своя официален облик – закона. В християнски план забраната също е писмено фиксирана и носи названието Божя заповед.
 - 2.2 За разлика от първите две, фолклорната е устна и резултатът от нарушаването ѝ води до реакция с отрицателен знак в морален и чисто битов аспект. Резултат, който може да окаже изключително влияние върху живота на няколко поредни поколения.
3. И християнството, и народната вяра изработват правила, от които човек трябва да се ръководи, ако желае да бъде щастлив и дълголетен на Тоя свят и праведен на Оня. „Доброто отива с човека и зад гроба на Оня свят”. „Злото така също отива с човека зад гроба, при Бога”.
4. Резултатите от досегашната работа показват, че двойката понятия ЗАБРАНА – НАРУШЕНИЕ образуват модел в религията и фолклора, със следната конфигурация:
ЗАБРАНА (с регулативна функция) →
НАРУШЕНИЕ (с дегенеративна функция) →
НАКАЗАНИЕ (което е резултат, материално проявен – загубване на имот, изгаряне на слама, жито, смърт на близък човек, дори погубване на цял род)
Например: Според народната вяра е строго забранено да се убива човек, тъй като се смята, че пролятата кръв ходи във вид на сянка след убиеца и вика за отмъщение. Родът на убиеца до трето коляно ще бъде погубван. Институцията на юридическата забрана – съдът, може да оневини убиец и той да живее на свобода, но по силата на народните неписани закони той ще бъде наказан рано или късно. Народът казва „Има Видов ден”
 - 4.1 Фолклорната забрана има за цел да предпази от лошото нещо, за да се осигури просъществуването на рода. Или с други думи, в битов план ролята на забраната е да формира българина като добър човек.
 - 4.2 В конфесионален план забраната – Божата заповед има за задача да формира българина като праведен човек.
 - 4.3 Християнството и фолклорът са в пряк допир и си взаимодействат. В някои случаи се припокриват и е трудно да се разграничат механизмите им. Същевременно, всяка система по отделно кореспондира с другата, поставяйки своите акценти.
 - 4.4 Християнството има своите 10 Божии заповеди. Те могат да бъдат условно разделени на две групи: първата от 1 до 4, втората от 5 до 10.
Първата група заповеди са насочени към почитането Господа Бог, те са по възвишени и условно могат да се нарекат сакрални. Втората група пък са насочени към бита и морала на християнина – те могат да се нарекат битови.
 - 4.4.1 Битовите пряко комуникират с фолклорните забрани. Всяка една има своя аналог във фолклора. Престъпването им е равно на грях. „И тия грехове не могат да бъдат опростени никога”.
 - 4.4.2 „Почитай баща си и майка си, за да ти бъде добре и за да живееш дълго на земята” – гласи Пета Божия заповед. А народната вяра отговаря така: „Всеки трябва да почита, да се срамува, да бъде послушен на баща си и майка си”.

БЕЛЕЖКИ

1. В работата са използвани изворови материали от поредиците Сборник за народни умотворения, т. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, Българско народно творчество, трудът на Димитър Маринов „Народна вяра и религиозни народни обичаи” и личният архив на автора.